

REVISTA ▶ REPORTATGE

Una de les novetats literàries que estaven a punt d'emprendre el camí de Sant Jordi és la novel·la «Entre l'infern i la glòria», que recorre la vida del poeta i capellà Jacint Verdaguer. Publicat per Edicions de 1984 just abans del confinament, el llibre té un miler de pàgines i l'ambició de fer un llarg viatge per la trajectòria d'una de les glòries més importants de les lletres catalanes de tots els temps. Per **Toni Mata i Riu**

Literatura

MIL PÀGINES DE VERDAGUER

PERE FRANCESC/ACN

Aquest article comença amb alguns números però que ningú s'espanti perquè ben aviat passarà de l'èpica de les xifres a la lírica d'una vida intensa i apassionant. Explica Àlvar Valls (Barcelona, 1947), polifacètic home de lletres, que «de Verdaguer se n'han publicat més de 5.000 llibres i articles, una barbaritat». Ho té registrat perquè, durant quinze anys, els ha anat registrant en un treball bibliogràfic que, més tard o més d'hora, veurà la llum: però en fa cinc va decidir que, mentrestant, escriuria una novel·la –«ja tenia la documentació feta»– i el resultat és una ficció de 1.000 pàgines rigorosament basada en personatges i fets reals. Una narració de llarg recorregut que revisita la vida de mossèn Cinto a partir dels últims 18 dies de la seva existència, transcorreguts a la Vil·la Joana, a Collserola, ordenada cronològicament en 18 capítols i 64 episodis. *Entre l'infern i la glòria* va arribar a les llibreries amb el segell Edicions de 1984, fundat pel manresà Josep Cots. I fins aquí els números.

«De la mateixa manera que molts dramaturgs volen fer la seva *Fedra*, estaria bé que molts prosistes escrivissin el seu Verdaguer, perquè és un personatge molt interpretable», explica Valls: «Potser és l'autor més estudiat de les nostres lletres després de Lull». I amb aquest esperit, el corrector i poeta va entomar la redacció de la novel·la conscient de la «dificultat» de penetrar en el territori de mossèn Cinto per l'allau de bibliografia prèvia.

«Verdaguer és un personatge molt voluble, que primer deia una cosa i després una altra, s'ho creia tot», comenta Valls: «Era un home de bona fe, però no beneit, sinó un escriptor modern, amb un editor i una estratègia de promoció de les seves obres». L'autor d'*Entre l'infern i la glòria* assegura que «el Verdaguer que el lector trobarà a la novel·la és el que jo he interpretat veient la seva vida...», per això dic que cada escriptor hauria de fer el seu propi Verdaguer».

Una vida de pel·lícula

«El nucli dramàtic de la seva vida es troba als anys 90 del segle XIX», apunta Valls. Glòria de les lletres catalanes i poeta estimat pel poble –només cal recordar el seu multitudinari enterrament–, Verdaguer va ser primer un capellà protegit per Antonio López, marquès de Comillas i un dels homes més rics de l'Estat, i posteriorment va caure en desgràcia quan se'l va acusar de practicar exorcismes. «Va tenir molts problemes amb el bisbe, que li va treure la llicència per fer missa, allò que més li agradava fer», anota.

Enfrontat al seu mecenes i al seu superior eclesial, Verdaguer va publicar el 1895 diversos articles a la premsa progressista de l'època (Noticiero i La Publicidad) per rebatre les causes de la marginació a la que va ser sotmès. Amb aquest conjunt d'escrits, conegut amb el títol *En defensa pròpia*, «el mossèn va provocar un gran escàndol perquè hi citava persones amb noms i cognoms». Valls afegeix que «aquests textos són el naixement del periodisme modern a Catalunya. De fet, si Ca-

Àlvar Valls ha dedicat els darrers quinze anys de la seva vida a reunir en una bibliografia els llibres i articles dedicats al poeta

EL LLIBRE

ENTRE L'INFERN
I LA GLÒRIA

AUTOR
Àlvar Valls

EDICIONS DE 1984. 22,20 EUROS. 1.024 PÀGINES

talunya fos un estat, es posaria *En defensa pròpia* com a exemple de periodisme al servei de la denúncia dels problemes socials».

En un miler de pàgines hi cap tot. Valls se serveix de la prosa, la poesia i, fins i tot, el registre teatral per novel·lar la vida d'un personatge el virus del qual «quan te l'inoculen, t'atrapa i ja no et deixa mai més», un símil que l'autor va pronunciar ben pocs dies abans que un altre virus confinés tothom a casa seva. «Verdaguer és una figura que crema així que es toca, i es fa impossible no apassionar-s'hi», va dir Espriu en una cita amb la que Valls dona pas al seu relat.

Malalt de tuberculosi, Verdaguer va residir el tram final de la seva vida a la Vil·la Joana acollit per Ramon Miralles, propietari de la finca. «Entre els seus amics es comptaven dos grups enfrontats entre sí», explica Valls: «D'una banda, els de l'entorn de la Lliga; de l'altra, els republicans. I aquests darrers dies,

LA VIL·LA JOANA

La llar del darrer repòs del poeta és un museu de la literatura

► Dins de la parròquia de Vallvidrera, la Vil·la Joana és un antic mas datat el segle XVI de la parròquia de Vallvidrera, al massís de Collserola, que la família Miralles va reconvertir en una casa d'estiueig el segle XIX. El maig del 1902, Ramon Miralles va acollir mossèn Cinto Verdaguer, que va acabar morint només uns dies després, el 10 de juny, a causa de tuberculosi. Entre el 1921 i el 1973, la finca va esdevenir un equipament d'ús educatiu, i va hostatjar les escoles municipals Vil·la Joana, pioneres al continent europeu en l'educació especial per als alumnes invidents, sords i amb discapacitat intel·lectual. L'any 2014, l'Ajuntament va iniciar unes obres de rehabilitació que van permetre, el juny del 2016, reinaugurar Vil·la Joana com a Casa Verdaguer de la Literatura, una de les seues que el Museu d'Història de Barcelona té repartides en diferents equipaments de la ciutat. El centre, obert al públic, mostra en les seves dues plantes diverses exposicions sobre l'obra del poeta i els vincles de Barcelona amb la literatura, i s'hi organitzen activitats de forma periòdica. Al mig de la serra de Collserola, la Vil·la Joana s'erigeix com un espai fascinant i acollidor.

es va intensificar la disputa per la seva amistat». Partint de situacions com aquesta, Valls transita per la biografia de Verdaguer: «La seva carrera sacerdotal, la poètica, els conflictes...» amb noms i cognoms, pèls i senyals. A Valls no li van faltar dades per novel·lar la realitat sense haver de deixar córrer la imaginació més del que és just i necessari i, «en cap cas, quan parlo del mossèn i del seu entorn».

En un moment donat de la seva relació amb l'univers verdaguerià, l'escriptor va decidir pel seu «compte i risc, sense buscar el suport acadèmic», elaborar l'esmentat recull bibliogràfic. «N'hi havia un del 1912 sobre les obres literàries i un altre dels anys 40, annex a les obres completes: tots dos són valuosos, però insuficients», explica Valls. «Després de quinze anys, té més de cinc mil entrades, tot i que mai pots dir que estigui complert», afegeix. A més, ha estat creant una cronologia que supera el miler de pàgines on es registra «dia a dia, què feia Verdaguer, què se'n deia, la seva correspondència... La novel·la és filla de tot això, no em calia documentar-me, sinó estructurar-la».

Un geni literari

Entre l'infern i la glòria «és una pintura de la segona meitat del segle XIX en què hi apareixen episodis com l'atemptat amb bomba a la processó de Corpus del 1896 i el Memorial de Greuges que el Centre Català va enviar al rei